

forum for
natur og
friluftsliv
Akershus

Dato: 22.06.2016

Justis- og beredskapsdepartementet
postmottak@jd.dep.no

Kopi: OOF og FNF Akershus' medlemsorganisasjoner
Oslo kommune, Oppegård kommune og Ski kommune

Høringsuttalelse til reguleringsplan for:

Politiets nasjonale beredskapssenter på Taraldrud

Oslo og Omland Friluftsråd (OOF) og Forum for Natur og Friluftsliv i Akershus (FNF Akershus) er bekymret over at et svært viktig nærfriluftsområde for befolkningen i Oppegård og på Bjørndal sør i Oslo kommune havner i gul støysone.

På hverdager fram til 17 eller evt. 19 vil turgåere, skoleelever, barnehageunger og andre brukere av dette Marka-området bli utsatt for ubehagelig impulsstøy fra skyting, sprengning og helikoptertrafikk.

Til tross for mange gode tiltak for å dempe støyen, så er dette forslaget til reguleringsplan ikke akseptabelt sett fra et friluftsliv- og folkehelseperspektiv.

OOF og FNF Akershus mener derfor at det må iverksettes ytterligere støyreduserende tiltak slik at en vesentlig større del av friluftslivsområdet kommer utenfor gul støysone.

OOF og FNF Akershus konkrete forslag til forbedringer av reguleringsplanen

1. Iverksette tiltak for å få vesentlige større deler av friluftsområdene ut av gul støysone.

OOF og FNF Akershus mener at det må iverksettes tiltak for å få vesentlig større deler av friluftsområdet ut av gul støysone. Det er svært urimelig at et lite lokalsamfunn tar så mye av kostnadene ved et beredskapssenter som skal komme hele landets befolkning til nytte.

2. Skytetidsregimet må i større grad ta hensyn til lokalbefolkningens behov

Begge de to foreslåtte skytetidsalternativene er for belastende for lokalbefolkningen. Det må være mulig å finne fram til løsninger som i langt større grad ivaretar lokalbefolkningens behov.

3. Omfanget av skyte- og øvingsaktivitet må bli tydeligere

Reguleringsplanen må på en tydeligere måte få fram omfanget av skyte- og sprengningsaktiviteten. Hvor mange øvingstimer per dag/per uke osv. Hvor mange personer per dag/per uke osv. Reguleringsplanen må gi tydelige bestemmelser for omfanget av skyting og øvelser.

4. Oppegård og Ski kommunes støygrensener må legges til grunn

Oppegård og Ski kommune har vedtatt støygrensener for gul støysone på 60 dB for maksimumstøy. Disse er juridisk bindende og bør derfor legges til grunn for det videre reguleringsplanarbeidet.

5. Anlegget skal kun benyttes av målgrupper som må trene/øve i nærheten av Oslo

Beredskapssenterets skyte- og øvingsanlegg skal kun benyttes av målgrupper som har som arbeidsoppgave å raskt kunne nå fram til Oslo sentrum og Gardermoen. Andre påtenkte brukere fra politiet må benytte andre anlegg til sine øvinger og skytetrening.

6. Effektene beredskapssenteret har for friluftsliv og trivsel må overvåkes og evalueres

OOF og FNF Akershus mener at en må overvåke og evaluere effektene av støy fra skyting, sprengning og helikoptertrafikk har for friluftslivet, trivsel og lignende. Det kan gjøres gjennom spørreundersøkelser, tellinger osv.

7. Viktige friluftsområder må unngås ved valg av helikoptertraseer

Reguleringsplanen må benytte seg av det pågående landsomfattende prosjektet *Kartlegging og verdsetting av friluftsområder*. Friluftsområdene synliggjøres på kart og helikoptertraseene justeres slik at de i minst mulig grad berører viktige friluftslivsområder.

Hvis kartleggings- og verdsettingsarbeidet ikke er ferdig i kommunene, skal en sørge for at traseene justeres i henhold til dette arbeidet.

Bakgrunnen

Regjeringen vedtok høsten 2016 at beredskapssenter skulle legges til Taraldrud i Ski kommune. Et viktig kriterie for valget var at det skulle ligge i nærheten av både Oslo sentrum og Gardermoen. Beredskapssenteret skal huse følgende tjenester ifølge planen: Politiets helikoptertjeneste, beredskapstroppen, bombegruppen og krise- og gisselforhandlerstjenesten.

Reguleringsplanens hovedformål er:

- "å legge til rette for utbygging av politiets nasjonale beredskapssenter"
- "og samtidig sikre viktige natur- og friluftsverdier i planområdet."

OOFs og FNF Akershus` mandat er å ivareta:

- Marka og markaloven
- Friluftslivsinteressene
- Naturverninteressene

I denne høringsuttalelsen til reguleringsplan for beredskapssenteret vil vi derfor fokusere på disse punktene:

Marka og markaloven

Taraldrud og de omkringliggende områdene er en del av Marka, et område som Stortinget har vernet mot utbygging med det hovedformål å være rekreasjonsområdet for befolkningen. Her skal lokalbefolkningen kunne hente seg inn både mentalt og fysisk gjennom stillhet og ro, naturopplevelse og fysisk aktivitet.

For OOF og FNF Akershus er det derfor svært alvorlig når myndighetene til tross for dette velger å legge et beredskapssenter som i tillegg til å beslaglegge arealer, påfører omgivelsene svært alvorlige belastninger i form av skyte-, sprengnings- og helikopterstøy.

OOF og FNF Akershus har til tross for dette forståelse for de spesielle behov som beredskapssenteret skal dekke og ser også at Markaloven gir rom for denne typen tiltak i Marka.

Vår oppgave videre blir allikevel å påpeke ulempene for natur- og friluftslivet og på en konstruktiv måte, å søke å minimalisere disse.

Vi vil her også minne om at Klima- og miljødepartementet skrev følgende i sin tillatelse til igangsetting av planarbeidet: "Departementet stiller krav til den videre prosessen, slik at alle tiltak utredes i forhold til virkningene for friluftsliv, idrett og naturopplevelse, samt landskap, naturmangfold og kulturminner. Departementet ber også om at alle tiltak skjer med minst mulig terrengmessige inngrep og landskapsmessig eksponering, og at støy utredes særskilt."

Friluftslivsinteressene

Skogområdene mellom beredskapssenteret og bebyggelsen i sentrale deler av Oppegård og sørlige deler av Oslo kommune (Bjørndal), er nærfriluftsområde for befolkningen her. Avstanden mellom beredskapssenterets planområde og bebyggelsen i Oppegård er 600-700 meter og mellom planområdet og Bjørndal ca. 700 meter.

Skogområdets betydning for friluftslivet er nylig kartlagt og verdsatt av Ski og Oppegård kommune, som en del av regjeringens landsomfattende prosjekt «Kartlegging og verdsetting av friluftsområder» etter Miljødirektoratets metodikk. Hele området ble klassifisert som *Nærturterreng* og områdene mellom beredskapssenteret og bebyggelsen ble verdsatt som *Svært viktige*, mens området på østsiden av E6, Taraldrudåsen, ble klassifisert som *Viktig* friluftsområde. Selve planområdet, der beredskapssenteret skal ligge, ble verdsatt som et *Registrert friluftsområde*.

Beredskapssenterets negative effekter for friluftsliv og naturopplevelse er i første rekke knyttet til støy. Både helikopterstøy og støy fra skyting og sprengning vil være svært negativt for friluftslivet.

Beredskapssenteret beslaglegger i tillegg arealer, i første rekke kulturlandskapet rundt Taraldrud gård. Dette har også negative effekter for opplevelsesverdier og for tilgjengelighet.

Men, hovedproblemet er at de store og svært viktige nærfriluftsområdene utenfor selve planområdet, blir "beslaglagt/nedbygd" av ødeleggende støy.

Støy

Støy fra beredskapssenterets aktiviteter er den alvorligste trusselen mot friluftslivet i området. I reguleringsplanens konsekvensutredning for friluftsliv og støy (side 48) konkluderes det med at "tiltaket vil ha et stort negativt omfang i friluftsområder av stor verdi, og vil derfor ha stor negativ konsekvens for friluftslivet."

På side 48 i reguleringsplanen slås det fast at "støy fra helikopterflyging, skyting og annen øving vil ha stor innvirkning på friluftsområdene", og litt lengre nede på samme side slås det fast at "på dagtid vil støy uansett få stor negativ konsekvens for skolenes og barnehagens bruk av friluftsområdene."

Støykart viser at store deler av friluftsområdene ligger innenfor gul støysone, dvs. at de har et støynivå som ligger over 65 dB for maksimal støy. Dette er også Miljødirektoratets anbefalte grense for maksimalt støynivå i nærfriluftsområder og bymarker.

Støyen vil i hovedsak komme fra skyting, bruk av sprenglegemer og fra helikoptertrafikk. Ifølge reguleringsplanen, side 47, er det skyte- og øvingsaktiviteter som har størst negativ effekt for friluftslivet.

Helikopterstøy

Helikoptertrafikken skal ikke styres. Den bestemmes av behovene, og det antas at det vil bli om lag 6 avganger eller ankomster i døgnet. I planen er det lagt opp til mest mulig skånsomme traseer i forhold til boligområdene. Det betyr at en har lagt traseene over Marka og andre friluftsområder.

En slik prioritering har OOF og FNF Akershus forståelse for, men vi ber om at reguleringsmyndighetene forsikrer seg om at traseene legges over mindre viktige friluftsområder.

I løpet av 2018 skal alle kommuner i Norge ha kartlagt og verdsatt sine friluftsområder. Både Ski, Oppegård og Oslo kommuner er i gang med dette arbeidet.

OOF og FNF Akershus mener at en i reguleringsplanen bør synliggjøre friluftsområdene og deres verdier i hele det området som utsettes for helikopterstøy. Dette bør vises på kart. Deretter bør traseene justeres slik at de i minst mulig grad berører friluftslivsområder som er verdsatt som *viktige* eller *svært viktig*.

Hvis kartleggings- og verdsettingsarbeidet ikke er ferdig i kommunene, skal en sørge for at traseene justeres i henhold til dette arbeidet.

Skyte- og sprengningsstøy

Skyte- og sprengningsstøyen er knyttet til skyting med diverse ammunisjon, våpentyper, granater og lignende på to utendørs skytebanene (50 meter og 100/200 meter), i et skytehus og i et bylignende område for trening (SIBO).

Omfanget av skyting og øving

Omfanget av selve skytingen synliggjøres på side 11 i konsekvensutredningen for skytestøy. I en tabell kommer det fram at mengden skudd per år, utendørs, vil kunne bli mellom ca. 700 000 og 2 millioner. På side 78 i reguleringsplanen står følgende: "Støynivået i de omkringliggende friluftsområdene vil være høyt. Dette kommer bl.a. av at skuddmengdene

som vil bli avfyrt i basis scenario, tilsvarer over 300 skudd i timen dersom det skal gjennomføres innenfor normal arbeidstid, eller tilsvarende nesten 1000 skudd i timen i høyt scenario. Personer som beveger seg i friluftsområdene vil imidlertid, slik beregningene viser, ikke bli utsatt for støy som kan medføre fare for hørselsskader.”

Når det gjelder omfanget av skyte- og øvingsaktivitet i timer så sier reguleringsplanen ikke så mye om dette. Men det framkommer på side 8 i planen at deler av beredskapstroppen skal trene ”opptil 900 timer årlig”.

I tillegg vil også politifolk fra andre regioner/politidistrikt i Sør-Norge benytte beredskapssenteret til øvinger og skytetrening. Dette står ikke i reguleringsplanen, men har kommet fram på høringsmøtene.

Tiltak for å begrense støy

Reguleringsplanen legger opp til at det skal gjennomføres flere tiltak for å begrense støyen fra skytingen og sprengningen. Det skal legges begrensinger på skytetiden per uke. Støyen skal begrenses ved fysiske innretninger som voller og innbygde standplasser og det legges opp til mest mulig gunstig skyteretning.

I sum fører disse tiltakene til at bebyggelsen med boliger, skoler, barnehager og lignende blir liggende utenfor gul støysone. Det betyr at ingen i disse områdene, også om de befinner seg utendørs, vil bli utsatt for skyte- eller sprengningsmell over 65 dB. Det tilsvarer lydnivået til en normal samtale, ifølge Arbeidstilsynet.no.

Her må det påpekes at dette forutsetter at en velger det minst omfattende skytetidsalternativet. Velges det mest omfattende alternativet, så havner deler av bebyggelsen innenfor gul støysone.

I tillegg er det slik at en i reguleringsplanen har lagt til grunn myndighetenes nylig endrete støyregler (T-1442, *Retningslinje for behandling av støy i arealplanlegging*), der kravene til gul støysone er lempet noe, fra 60 til 65 dB. Ski og Oppegård kommuner er derimot juridisk forpliktet til å følge den gamle grenseverdien på 60 dB fra sine respektive kommuneplaner. Reguleringsplanen inneholder ikke støykart der 60 dB maksimumstøy er grensen for gul støysone.

Tidsbegrensinger – 2 alternativer

Omfanget av skyte- og sprengningsaktivitetene skal reguleres gjennom tidsbegrensninger. I reguleringsplanen legges det fram to alternativer:

Alternativ 1 er mest restriktivt og innebærer skyting og øvelser mellom 8 og 17 på hverdager (9 timer) og i tillegg to kveldsøvelser per uke mellom 17 og 20 (3 timer), også på hverdager. Til sammen blir dette altså 51 timer per uke med potensiell skyte- og granatstøy. Dette alternativet sørger for at bolighus, skoler, barnehager og lignende havner utenfor gul støysone, mens friluftsområdene i stor grad havner innenfor gul støysone.

Alternativ 2 derimot innebærer ifølge reguleringsplanen (side 9) at ”bebyggelse kan bli liggende i gul støysone som følge av støy fra eksplosiver.” Dette er politiets ønske for reguleringsbestemmelser og innebærer skyting og øvelser over hele 12 timer på hverdager (7 og 19) og i tillegg en dag per måned med kveldsskyting (19-23). I tillegg ønsker en å kunne sprengte granater og lignende 3 dager i uka (10-14). Da ønsker en å overskride grenseverdiene for maksimalstøy med 10 dB for deler av bebyggelsen. 10 db økning tilsvarer en dobling av opplevd støy, ifølge Miljøstatus.no.

Dette forslaget innebærer altså et potensiale for 60-64 timer per uke med skytestøy og innenfor disse timene 12 timer per uke med en fordobling i støynivået fra granat-sprengninger. For friluftsområdene blir det her en tilsvarende økende belastning.

I reguleringsplanen (s. 23) framkommer det fra politiet at ”en tidsbegrensning som ikke tillater skyte- og øvingsaktiviteter på kveldstid, ikke er forenlig med den planlagte virksomhet på

senteret og ønsker at reguleringsbestemmelsene skal gi mulighet til at det kan utføres skyte- og øvingsaktivitet utover normal arbeidstid." Politiet er altså veldig klare på at de må kunne skyte på kveldstid.

OOFs og FNF Akershus` kommentarer til støy

Reguleringsplanen er veldig tydelig på at friluftsområdene blir svært hardt belastet av støy og de ligger i stor grad innenfor gul støysone. OOF og FNF Akershus er klar over at reguleringsplanen inneholder mange støyreducerende tiltak, og vi antar at en har hatt som målsetting å få boligområder, skoler og barnehager ut av gul støysone.

OOF og FNF Akershus mener at ambisjonene burde vært vesentlig større. Vi mener at en burde ha hatt som mål å få vesentlige deler av friluftsområdene ut av gul støysone. Det bør derfor gjøres et grundig utredningsarbeid for å få klarlagt om dette er mulig og hvordan det evt. kunne løses.

OOF og FNF Akershus mener også at en bør evaluere effektene som beredskapssenteret har for friluftslivet og for innbyggernes trivsel. Det kan en for eksempel gjøre gjennom spørreundersøkelser og undersøkelser av bruken av området, for eksempel gjennom tellinger.

Når det gjelder bruken av støyregelverk for området, så mener OOF og FNF Akershus at en bør legge til grunn kommuneplanene for Ski og Oppegård, der kravet til gul støysone er 60 dB. Kommuneplanene er juridisk bindende for bruk av arealene i kommunene. Av hensyn til både loven og lokaldemokratiet, så mener vi at de må benyttes. Det bør derfor tegnes nye støykart for området, basert på 60 db som grenseverdi for gul støysone.

Reguleringsplanen trekker flere ganger fram at barn og unge er ekstra utsatt ettersom skoler og barnehager i nærområdene benytter friluftarealene på dagtid, på hverdagene. Men, også mange pensjonister og relativt store grupper av voksne er hjemme på dagtid og er da potensielle brukere av friluftsområdene. Et skyte- og sprengningsregime som legges til dagtid på hverdagene vil derfor ramme store grupper av befolkningen.

Begge de to skytetidsalternativene innebærer skyting og sprengning på dagtid på hverdagene. Alternativ 2 innebærer i tillegg også skyting mellom 7 og 8 på morgenen og 17 og 19 på ettermiddag/kveld. Alternativ 1 innebærer 51 timer per uke, mens alternativ 2 innebærer 60-64 timer belastning per uke.

OOF og FNF Akershus mener at en bør søke å redusere skytetidsomfanget ytterligere. I reguleringsplanen står det at deler av beredskapstroppen skal trene opptil 900 timer per år, som tilsvarer ca. et halvt årsverk. En kunne da for eksempel tenke seg 2-3 dager med øvelser og skyting. Det kunne tilsvare ca. 15-25 timer. I tillegg kunne en tenke seg en kveldstrening per måned, slik politiet ønsker i alternativ 2. Her bør det etter OOFs og FNF Akershus` mening søkes kompromisser som i større grad ivaretar lokalbefolkningens behov.

Omfanget av skytingen er uklart. Det gis noen indikasjoner på antall skudd som skal skytes per år (700 000 – 2 000 000) og opptil 1000 skudd per time. Hvor ofte det skal trenes, dvs. antall timer per dag, kommer ikke fram av planen. Det står heller ikke noe om hvor mange personer som skal benytte banen til trening/øvelser.

Hvem som skal benytte banen er også uklart. I planprogrammet og i denne planen vektlegges det at det er beredskapstroppen, politiets helikoptertjeneste, bombegruppen og krise- og forhandlingstjenesten som skal benytte beredskapssenteret. Disse gruppene behov for å være stasjonert nær Oslo sentrum og Gardermoen har vært hovedargumentet for valget av Taraldrud.

På høringsmøtene har det kommet fram at også politifolk fra andre politidistrikt i Sør-Norge vil benytte banen for trening. Disse har etter vårt skjønn ikke noe behov for å kunne nå Oslo sentrum eller Gardermoen raskt og kan derfor gjerne trene og øve på andre skytebaner der belastningen for lokalbefolkningen er mindre.

Naturopplevelse og tilgjengelighet til Marka

Beredskapssenteret beslaglegger arealer, i første rekke kulturlandskapet rundt Taraldrud gård. Dette vil redusere mulighetene for gode naturopplevelser i området og det vil kunne være et stengsel for bevegelse videre ut i Marka fra bebyggelsen.

Planområdet er verdsatt som *Registrert friluftsområde*. Men, området har verdi som et kulturlandskap og kan bidra med forskjellige naturopplevelser knyttet til kulturlandskapet. I Oppegård JFFs uttalelse påpekes området betydning for hjorteviltet. Naturopplevelser av denne art vil sannsynligvis bli redusert som følge av at kulturlandskapet på Taraldrud forsvinner.

Taralrudåsen, på østsiden av E6, er fremdeles en del av planområdet, men slik planprogrammet antyder vil det ikke bli aktiviteter her. Men det planlegges restriksjoner (et gjerde) på Taralrudåsen for å hindre innsyn til skyteområdene. Det står i reguleringsplanen at den blåmerkede turstien over åsen ikke blir berørt av dette.

Reguleringsplanen forbedrer tilgang til Marka gjennom den planlagte turvei/skiløype-brua over E6, og det rekkefølgebestemmelser som sikrer at brua skal være ferdig før det gis brukstillatelse for beredskapssenteret.

OOFs og FNF Akershus` kommentarer

OOF og FNF Akershus er godt fornøyd med at det ikke blir aktivitet på Taralrudåsen og at turvei/skiløype-bua over E6 blir realisert før beredskapssenteret åpner.

Men, vi savner en oppfølging av alle de lokale innspillene til avbøtende tiltak, som turveier, lysløype og lignende. Her må utbygger sette seg ned med organisasjoner og kommune og finne fram til gode, forpliktende, avbøtende tiltak og så integrere disse i reguleringsplanen.

Naturverninteressene

Naturmangfoldet

Innenfor planområdet er det fire viktige naturtypelokaliteter. Det er to lokaliteter i tilknytning til Snipetjernsvassdraget og to gårdsdammer, ved Taraldrud gård og Taraldrudhytta. Ifølge reguleringsplanen har lokalitetene langs Snipetjern generelt stor verdi og her finnes både truede og sårbare rødlistearter.

I nærområdene til planområdet hekker, ifølge reguleringsplanen, en rekke spesielle fuglearter som vepsevåk, hønsehauk, nattravn og dvergspett. Ellers trekker planen fram både gaupe og rådyr som brukere av planområdet.

I reguleringsplanen er det flere gode tiltak for å redusere de negative effektene for naturmangfoldet, som for eksempel en hensynssone på 15-25 m langs Snipetjern med forbud mot hogst. Dammene med salamanderforkomst reguleres til hensynssone eller det bygges erstatningsdam.

Landskapet

Selv om store deler av kulturlandskapet på Taraldrud blir bygd ned, så vil en del viktige landskapselementer ivaretas innenfor planområdet. En ønsker blant annet å ivareta åkerholmer, tuntrær og andre spor i kulturlandskapet der dette er mulig.

Viktigst er hensynssonene i randsonen og langs Snipetjern og Snipetjernbekken. Her er formålet å bevare eller reetablere kantvegetasjon. Her vil det være forbud mot hogst.

Vannmiljø

Planområdet ligger, ifølge reguleringsplanen, i nedbørsfeltet til Gjersjøen, som er drikkevannskilde for ca. 40 000 innbyggere i Follo. Reguleringsplanen peker på en rekke mulige ulemper for vannmiljøet, som forurenset overvann fra parkeringsplasser, vaskeplasser og lignende, som utslipp av olje og drivstoff og rester etter sprengstoff og ammunisjon fra skytebane og SIBO-anlegg.

I planens reguleringsbestemmelser stilles det krav om at avrenning fra området ikke skal endres i omfang og ha en vannkvalitet som ikke medfører forurensning. Reguleringsplanen forutsetter at overvann fra anlegget samles og fordrøyes lokalt og at forurenset overvann renses.

OOF og FNF Akershus kommentarer

OOF og FNF Akershus er i stor grad fornøyd med tiltakene som reguleringsplanen legger opp til for naturmangfold, landskap og vannmiljø.

Med vennlig hilsen

Tom Fremstad
Generalsekretær i OOF

Maria Tesaker
Koordinator i FNF Akershus

Johan Hval
Rådgiver i OOF

Godkjent og elektronisk ekspedert